

Psalm 36:2 – waarom ‘verklaring van opstandigheid’?

In Psalm 36 wordt, in tegenstelling tot het Godsvertrouwen van de rechtvaardigen, het handelen van gewetenloze lieden beschreven. De psalm begint met een bijzondere uitspraak, een ietwat cryptische tekst die op heel wat verschillende manieren is vertaald. Die verschillen geven al aan dat de vertaling niet zo gemakkelijk is. Het onderstaande dient om de keuzes bij de TLVG-vertaling toe te lichten.

Om te beginnen de transliteratie en woord-voor-woord-vertaling.

n.óem-péSJa" laa.raaSjÁa" b.qérev liblé | uitspraak van opstandige overtreding voor goddeloze in binnenste van mijn hart
éeln-pá."chad elohlém l.néged "eelnáaw | er is geen angst voor God tot tegenover zijn ogen

Hieronder een aantal vertalingen, ook om de verschillen in aanpak duidelijk te maken.

Luthervertaling:	Het is uit de grond mijns harten dat ik van het doen der goddelozen spreek: Er is geen vreeze Gods bij hen.
Statenvertaling:	De overtreding des goddeloozen spreekt in het binnenste van mijn hart: Daar is geen vreeze Gods voor zijne oogen.
Van der Palmvertaling:	De godspraak der ondeugd in 't hart des booswichts, luidt aldus: God acht het niet, of men hem vreest!
NBG:	De zonde spreekt tot den goddeloze diep in zijn hart; – geen vrees voor God staat hem voor ogen –
NW (36:1):	De uitspraak van overtreding is voor de goddeloze in het binnenste van zijn hart; Geen angst voor God staat hem voor ogen.
Soncino Books of the Bible – The Psalms:	Transgression speaketh to the wicked, methinks – There is no fear of God before his eyes.
A.C. Feuer - Tehillim:	The words of transgression to the wicked are in my heart; There is no dread of God before his eyes.
Buber/Rosenzweig – Die Preisungen:	Ein Erlauten der Abtrünnigkeit, vom Frevler: "Drinne in meinem Herzen gibts kein Schrecken Gottes – ihm in die Augen!"
Friedrich Baethgen:	Ein Spruch der Sünde an den Frevler im Innern 'seines' Herzens; Es gibt keinen Schrecken Gottes vor seinem Augen.
Gerhardt/van der Zeyde:	Een woord van overschrijding van de afgevalen mens: 'daarbinnen in mijn hart heerst geen ontzag voor God: ik kan zijn blik trotseren!'
Willibrordvertaling (1996):	De zonde orakelt in het hart van de boze, ontzag voor God heeft hij niet voor ogen.
Naardense Bijbel:	Een misstap wordt een boze ingefluisterd diep in zijn hart, geen schrik voor God staat hem voor ogen.
NBV:	De zonde spreekt tot de goddeloze, diep in zijn hart - angst voor God kent hij niet.
NIV (36:1):	An oracle is within my heart concerning the sinfulness of the wicked: There is no fear of God before his eyes.
TLVG:	De verklaring van opstandigheid die hoort bij wie gewetenloos is, die zie ik diep in mijn hart: geen enkele angst voor God staat hem voor ogen;

Er zijn een aantal factoren die tot die verschillende interpretaties leiden. Hieronder de gebruikte woorden in de gegeven volgorde, zowel voor de eerste als tweede vershelft.

- Eerste versregel, eerste woord: **n.óem**, ‘verklaring’, ‘plechtige uitspraak’, staat doorgaans in een directe combinatie met de persoon die de verklaring aflegt, in verreweg de meeste gevallen Jehovah. Dit is de enige plaats waar dat niet het geval is – zie hieronder. Verder staat het woord hier in combinatie met een zelfstandig naamwoord, **péSJa**". Ik heb overwogen om als vertaling voor het woordje **n.óem** te kiezen voor ‘proclamatie’. Uiteindelijk toch gekozen voor verklaring.
- Het tweede woord: **péSJa**", is niet ‘opstandeling’, maar ‘opstandigheid / rebellie / overtreding / afvalligheid’, waarbij, uniek, deze twee eerste woorden door een streepje (**maqéef**) zijn gekoppeld. Dat streepje staat er niet voor niets; het koppelt woorden tot één begrip samen. Op grond daarvan vat ik deze woordcombinatie op als ‘verklaring van afvalligheid’. Het kan mijns inziens niet zijn ‘verklaring der zonde’, of ‘de zonde spreekt’, zoals de NBV doet en zoals ook Friedrich Baethgen propageert; dan zou het verbindings-streepje moeten ontbreken. Dat betekent dan wel, dat degene die de ‘verklaring’ geeft nog niet is genoemd.
- Het derde woord is **laa.raaSjÁa**". Het zelfstandig naamwoord **raaSjÁa**" wordt traditioneel vertaald met ‘goddeloze’ (in de TLVG-vertaling met ‘gewetenloze’ – zie de Verantwoording bij de vertaling). Hier wordt het vooraf gegaan door de prefix **laa.---**, letterlijk ‘aan de, voor de, van de’. De NBV, die vertaalde ‘de zonde spreekt’ vervolgt daardoor logischerwijs ‘tot de goddeloze’. Maar als de eerste woorden zijn weergegeven als ‘verklaring van opstandigheid’, dan is het heel passend om dit weer te geven als ‘die hoort bij de goddeloze’, of ‘die hoort bij wie gewetenloos is’. Door de genoemde prefix wordt duidelijk gemaakt, dat de genoemde verklaring niet door die goddeloze zelf wordt uitgesproken, maar dat die uitspraak op hem van toepassing wordt geacht. Een belangrijk verschil!

- Dan het vierde en vijfde woord: **b.qérev libié**, letterlijk 'in binnenste van mijn hart'. Zo staat het in de Masoretische Tekst. Dit wordt in aansluiting op de voorgaande woorden door veel vertalers een moeilijke combinatie gevonden. Al vanouds. De Septuaginta en de Vulgaat hebben hier 'zijn hart' in plaats van 'mijn hart', en veel vertalers volgen dat omdat hen dat logischer lijkt. Zie de lijst van vertalingen hierboven. Maar er zijn er ook die vasthouden aan de Masoretische Tekst, zij het op verschillende wijzen. Zowel Buber/Rosenzweig als Gerhardt/van der Zeyde betrekken dat toch op het hart van de overtreder door het citaat eerder te beginnen en zodoende de aanduiding 'mijn hart' in de mond der afvallige te leggen; de latere vermelding 'zijn ogen', of 'zijn blik' worden dan echter weer op God van toepassing gebracht – nadeel: daarmee doorkruist men wel de versstructuur. Anderen zien 'mijn hart' als het hart van de psalmist, de psalmist die diep in zijn hart de stellingname van de goddeloze/gewetenloze ontwaart of ervaart. Dat is ook de benadering van de TLVG-vertaling.
- De eerste drie woorden van de tweede versregel dan. De eerste twee zijn onderling verbonden door een streepje (**maqéef**): **ein-pá."chad elohiém**, 'er-is-geen-angst voor God'. De echte koppeling van 'er is geen' en 'angst' is in het Nederlands moeilijk weer te geven; ik heb gekozen voor een extra nadruk: 'geen enkele angst'. Een enkele vertaling geeft dit weer met 'geen vrees voor God', maar dat kan verwarrend werken indien de weergave 'vrees voor God' ook voor andere Hebreeuwse uitdrukkingen wordt gebruikt, zoals bijvoorbeeld in Psalm 111:10: **Jlr.át j.h.w.h** 'de vrees voor Jehovah'. Anderen geven weer met 'geen ontzag'; dat lijkt mij wat zwak. Er is immers een belangrijk verschil tussen 'geen ontzag hebben voor' of 'niet bang zijn voor'. De genoemde goddeloze/gewetenloze heeft niet alleen geen ontzag voor God, maar is bovendien helemaal niet bang voor Hem! Hij voelt geen enkele angst en durft dáárom allerlei onrecht te beramen.
- De laatste twee woorden van de tweede regel: **I.néged "ecináaw**, 'tot tegenover zijn ogen'. Sommige vertalers laten 'zijn ogen' helemaal achterwege en parafaseren de uitdrukking; dat is natuurlijk een keuze van de vertaler en heeft te maken met de gekozen vertaalmethode.

Hierbij de TLVG-vertaling van de eerste vier verzen:

De verklaring van opstandigheid

die hoort bij wie gewetenloos is,
die zie ik, diep in mijn hart:
geen enkele angst voor God staat hem voor ogen;
glad draait hij zichzelf een rad voor ogen veeleer;
hij zou zijn dwalingen eens gaan beseffen en die gaan haten.

De woorden van zijn mond zijn onrecht en bedrog,
hij heeft met 'verstandig zijn' en 'goed doen' gebroken.
Al op zijn bed beraamt hij onrecht,
besluit hij tot een weg die niet deugt,
wat echt slecht is wijst hij niet af.

Hierboven is, alleen hier ter verduidelijking, de eerste regel vet gedrukt en de vierde gecursiveerd. Ik zie de vierde regel, '*geen enkele angst voor God staat hem voor ogen*' inderdaad als een soort onafhankelijkheidsverklaring, een proclamatie van opstand. De psalmist heeft dat ontdekt en geeft dit als verklaring voor de doortrapte handelwijze van degene die het recht in eigen handen neemt en zich van God noch gebod iets aantrekt.

Voor het laatst bijgewerkt: 26 augustus 2010